

Violiste Merel Vercammen wil iets toevoegen aan de wereld

DE VOORHOEDE DURVEN ZIJN

De veelzijdige violiste MEREL VERCAMMEN kijkt verder dan het geijkte repertoire en concertformat. Zo promoot ze graag vrouwelijke componisten, brengt ze improvisatie terug in de klassieke hoek, onderzoekt ze de relatie tussen muziek en wetenschap en ontwikkelt ze een interactief muziekfestival voor jongvolwassenen.

Tekst: MYRTHE MEESTER
Foto's: MERLIJN DOOMERNIK

Het duurde jaren voordat Merel Vercammen de opnamestudio binnenstapte. Maar sinds 2019 heeft de Utrechtse violiste de smaak te pakken en bracht ze maar liefst drie albums en een digitale ep uit. “Het lastige is dat ik een heel brede interesse heb”, vertelt ze. “Moderne muziek speel ik bijvoorbeeld erg graag. Ik wilde ook iets doen met vrouwelijke componisten en met improvisatie. Daarnaast was het mijn langgekoesterde wens om de *Violinsonate* van César Franck op te nemen. Ik wilde zóveel dat ik er lange tijd niet uitkwam hoe ik dat allemaal kon combineren op één album. Uiteindelijk besloot ik in 2019 om twee albums tegelijk te maken, *Symbiosis* en *The Zoo*. Ze belichten elk twee heel verschillende kanten van mijn artistieke pad.” Op *Symbiosis* combineert Vercammen de lyrische Franck-sonate met werken van de vrouwelijke componisten Poldowski en Mathilde Wantenaar, terwijl *The Zoo* in het teken staat van vrije improvisatie met acht verschillende duopartners.

SELF-FULLFILLING PROPHECY

Dat de klassieke canon nog steeds grotendeels uit mannen bestaat, vindt Vercammen een gemiste kans. “Daarmee impliceer je dat vrouwen niet zouden kunnen componeren, wat natuurlijk onzin is. De naamplaatjes op de balkons in het Concertgebouw verwijzen allemaal naar mannen. Er staat wel ‘Schumann’ en ‘Mahler’, maar daar bedoelen ze niet Clara Schumann en Alma Mahler mee.” De violiste spreekt van een selffulfilling prophecy. “Programmatoren denken dat mensen alleen Beethoven willen horen, omdat ze zijn muziek al kennen. Daarom programmeren ze nóg meer Beethoven, waardoor de afstand tussen Beethoven en Poldowski nog groter wordt.” Zelf pleit Vercammen ervoor “om de voorhoede te durven zijn en minder bekende componisten te introduceren, dan volgt de massa vanzelf. Je moet vrouwelijke componisten niet slechts één keer programmeren, maar heel vaak, zodat mensen hun muziek gaan herkennen en ervan gaan houden.”

INNIGE OMARMING

Toch legt Vercammen geen bijzondere nadruk op het vrouw-zijn van haar favoriete componisten. “Ik denk dat het frame van de vrouwelijke componist gevaarlijk is, want dan lijkt het alsof je mensen niet op hun

merites beoordeelt. Daarom maak ik bewust geen albums met alléén vrouwelijke componisten.” Op haar nieuwste cd, *The Boulanger Legacy* uit 2021, staat de muziek van de Franse componiste Lili Boulanger en van de (vrouwelijke én mannelijke) leerlingen van haar zus Nadia Boulanger centraal. “Ik hoop dat mensen er pas na een tijdje achter komen dat er drie vrouwelijke componisten op het album staan”, als een toevaligheid die terloops wordt opgemerkt. “Vrouw-zijn zegt eigenlijk niets. Volgens mij schrijven vrouwen niet per se andere muziek dan mannen.”

Wel vindt Vercammen het belangrijk “dat vrouwelijke componisten van nu meer rolmodellen krijgen”, iets waaraan ze via haar cd's hoopt bij te dragen. Zo noemt ze Poldowski (1879-1932), met wier *Sonate in d-klein* haar album *Symbiosis* opent, “een sterke vrouw die wel wat meer aandacht verdient”. Poldowski's violinsonate is volgens Vercammen “een prachtwerk, Frans-laotromantisch georiënteerd, maar tegelijk heel origineel door haar wonderlijke texturen”. Die Franse stijl is ook hoorbaar in de muziek van Nadia (1887-1979) en de jonggestorven Lili Boulanger (1893-1918), voor wie Nadia als oudste zus de weg plaveide en wier muziek ze levenslang bleef promoten. De twee croissants op de cover van *The Boulanger Legacy* verwijzen naar de innige omarming van de zussen, die samen veel invloed hebben gehad op de muziek van de twintigste eeuw.

VRIJERE GEESTEN

Het valt op dat Vercammen vaak in duo's musiceert. *Symbiosis* en *The Boulanger Legacy* nam ze op met de Russische pianiste Dina Ivanova en op de digitale ep, *Silent City* uit 2020, speelt ze samen met celliste Maya Fridman. “Ik vind de duovorm een heel prettige, directe manier van communiceren. De individuele expressie gaat niet verloren in het geheel en je kunt je aandacht volledig op de ander richten”, aldus Vercammen. Om die reden werkt ze ook als improvisator graag in tweetallen. Voor haar improvisatiealbum *The Zoo* benaderde ze acht duopartners onder “de wat vrijere geesten” van de Nederlandse muziekwereld, zoals sopraan »

Bernadeta Astari, jazzpianist Rembrandt Frerichs en organist Jaap Zwart, haar voormalige harmonieleeraar aan het Utrechts Conservatorium, die haar destijds tot improvisatie aanzette. In het recensiekatern van *Luister* werd *The Zoo* omschreven als “een indrukwekkend pleidooi om improvisatie ook in de klassieke hoek weer tot basisvaardigheid te verheffen” en beoordeeld met een 9.

MELANCHOLISCH KONIJN

Het aantrekkelijke van improvisatie vindt Vercammen dat geen enkele noot van tevoren vaststaat en dat je je intuïtie de vrije loop kunt laten. “In de klassieke wereld is het een valkuil dat er bij opnames naar perfectie wordt gestreefd”, zegt de violiste. “Op veel albums is zó veel geknipt dat de flow verloren gaat, het gevoel dat je naar livemuziek luistert. Bij een improvisatiealbum kun je niet knippen, omdat je nooit twee keer hetzelfde doet. De muziek ontstaat grotendeels uit toevalligheden. Als je bijvoorbeeld een noot speelt die je eigenlijk niet had bedoeld, kun je besluiten om die te herhalen, zodat een ‘foutje’ intentioneel gaat lijken. Ook de sfeer van de ruimte is van invloed, net zoals de nagalmtijd en zelfs het kwetteren van de vogeltjes buiten, waarop je met je muziek kunt reageren.” Achteraf associeerde Vercammen, een groot dierenliefhebber, iedere improvisatie van *The Zoo* met een bepaalde diersoort, van een trompetterende olifant tot een melancholisch konijn. Niet voor niets prijkt er op de cover van het album een tekening van haar dierbare hangoorkonijn Darwin, die los rondloopt in haar huis en met wie ze haar Instagram-account deelt.

LAAGDREPELIGE PRESENTATIE

De naam Darwin verwijst naar een andere grote interesse van Vercammen: de wetenschap. “Naast het conservatorium heb ik een paar jaar wiskunde gestudeerd en heb ik een master in muziekcognitie en culturele economie gehaald.” Aan de universiteit ontdekte Vercammen talloze raakvlakken tussen muziek en natuurkunde, wiskunde, economie en neurologie. Het bracht haar op het idee om het Snaar Festival op te richten, waarvan de eerste editie zal plaatsvinden op 28 mei 2022 in TivoliVredenburg. Op het gloednieuwe festival staat de verbinding tussen muziek en populaire wetenschap centraal. Zo kun je als bezoeker op het interactieve festivalplein ontdekken of je je hand langer in een bak ijs kunt houden als je ondertussen naar je favoriete muziek luistert en kun je aan de hand van een persoonlijkheidstestje achterhalen welk muziektype het best bij je past. Ook hoopt Vercammen dat op het festival een opdrachtwerk van Mathilde Wantenaar in première zal gaan: een muzikale vertelling over Einstein, waarvan het libretto gebaseerd is op brieven die de beroemde wetenschapper aan kinderen schreef. “Einstein speelde zelf viool”, vertelt ze. “Er is best veel bekend over zijn relatie met muziek.”

Het Snaar Festival richt zich op jongvolwassenen tussen de twintig en veertig jaar, die in de klassieke concertzaal ondervertegenwoordigd zijn. “Jongeren gaan niet naar concerten omdat ze bang zijn dat die te lang duren of dat ze veel voorkennis nodig hebben.” Die angst hoopt Vercammen met haar festival weg te nemen via een laagdrempelige, informele presentatie. “Bijvoorbeeld door te vermelden dat een concert maar een uurtje duurt, maar ook door via de juiste belichting en aankleding van de zaal ervoor te zorgen dat jonge mensen zich op hun gemak voelen.” Want klassieke muziek heeft een heleboel te bieden voor alle generaties. «

Paspoort MEREL VERCAMMEN

Geboren: 1988,
Nijmegen
Instrument: viool
Opleiding:
Utrechts Conservatorium, Royal College of Music in Londen
Prijzen: London Grand Prize Virtuoso Competition, Nationaal Concours van de Stichting Jong Muziktalent Nederland, Prinses Christina Concours

“In de klassieke wereld is het een valkuil dat er bij opnames naar perfectie wordt gestreefd”

Symbiosis – werken van Poldowski, Mathilde Wantenaar en César Franck
Merel Vercammen en Dina Ivanova
Gutman Records, CD191

The Zoo (live) – Merel Vercammen m.m.v. Maya Fridman, Bernadeta Astari, Ties Mellema, Tobias Borsboom, Wilco Oomkes, Jaap Zwart, Vincent Houdijk en Rembrandt Frerichs
TRPTK, TTK 0042

The Boulanger Legacy – werken van Nadia en Lili Boulanger, Grażyna Bacewicz, Leonard Bernstein en Astor Piazzolla
Merel Vercammen en Dina Ivanova
TRPTK, TTK 0064